

İçinden tıp geçen filmler: Köstebek

Ömer Çakkal

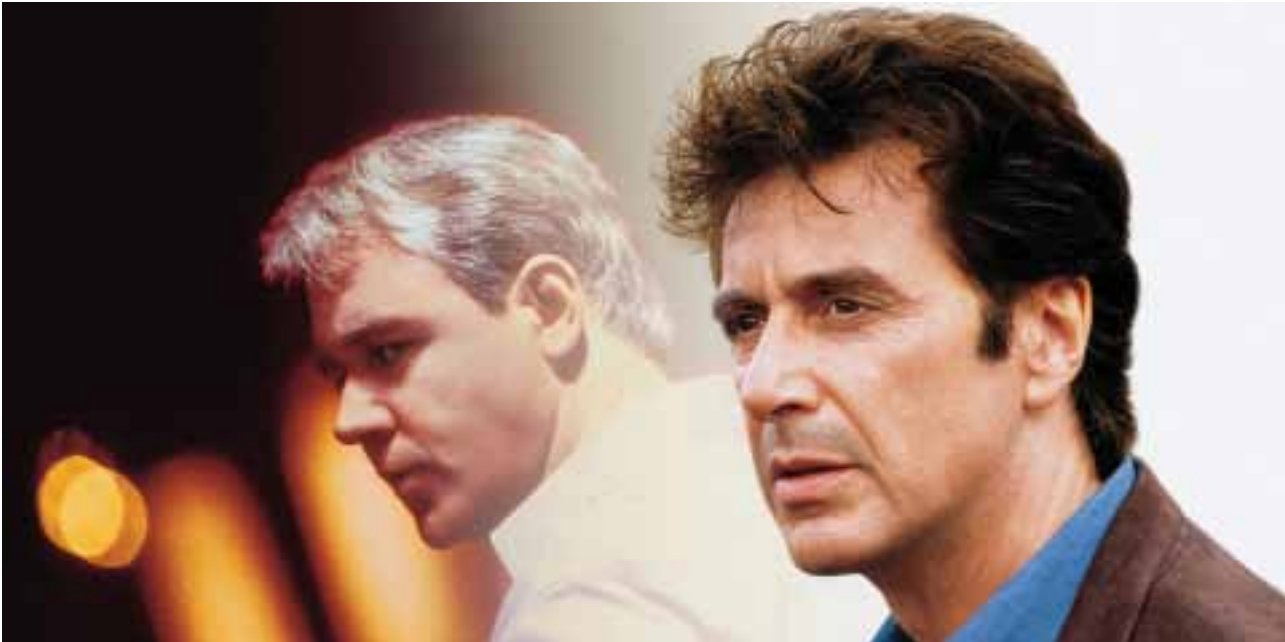


1982 yılında Çorum'da doğdu. 2004'te Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'ni bitirdi. 2002 yılında Yeni Şafak'ta çalışmaya başladı. Meslekteki ilk yıllarında kültür ve sanat, sonraki yıllarda gündem ve politika muhabirliği yaptı. Yeni Şafak'ta film eleştirisi yayımlandı; Sonsuzkare Sinema Dergisi'nin editörlüğünü yürüttü. Eğitimbilim, Dergâh, Kırklar gibi dergilerde öykü, haber, dosya ve söyleşileri yayımlandı. Bağımsız haber portalı iyibilgi.com'da editörlük ve yazı işleri müdürlüğü görevlerini yürüttü. Mayıs 2008'den beri SD Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi'nin ve sdplatform.com adlı portalın yayın koordinatörlüğünü yapmaktadır.

SD'nin yeni sayısında bağımlılık konusu dosya olarak inceleneceğinde aklıma 1999 yapımı Köstebek (The Insider) filmi geldi. Son Mohikan (1992), Büyük Hesaplaşma (1995), Ali (2001), Collateral (2004) ve Halk Düşmanları (2009) filmlerini hayranlıkla izlediğim Birleşik Amerikalı film yönetmeni Michael Mann'in yönettiği Köstebek, büyük sigara şirketlerinden birinin tepe yöneticisinin işten kovulmasının

ardından yaşananları anlatıyor. Filmde işten kovulmuş üst yönetici Jeffrey Wigand'ı ünlü oyuncu Russell Crowe canlandırıyor. Filmin öteki yıldız oyuncusu Al Pacino ise, Dr. Wigand'ı, yapımcısı olduğu 60 Dakika programına çıkartıp sigara endüstrisinin karanlık sokaklarını anlatmasını isteyen Lowell Bergman karakterine hayat veriyor. İki yıldız oyuncuya eşlik eden Christopher Plummer da "60. Dakika"nın sunucusu Mike Wallace karakteri olarak izleyiciyi selamlıyor.

İmdb'de izleyici puanı 10 üzerinden 8.0 olan, Beyazperde.com'da ise Türk izleyicilerin 8.2 puan verdikleri filmde, çok güçlü bir sigara şirketinin yönetim kurulu üyeleri, araştırma bölümünün başkanı Jeffrey Wigand'ın şirket uygulamaları konusunda kendileriyle aynı fikirde olmadığını fark edince işine son veriyorlar. İşten çıkarılmasına rağmen şirketin insan sağlığını tehdit eden politikalarını eleştirmekten çekinmeyen Dr. Wigand'ın önüne çıkan engeller beklediğinden de ağır oluyor. Sessiz kalması halinde ailesinin başına gelecek-



ler konusunda uyarılan Wigand, tüm bu tehditlere rağmen olanları açıklamaktan vazgeçmiyor. Amerikan CBS televizyonunda yayınlanan 60 Dakika adlı programının yapımcısı olan araştırmacı gazeteci Lowell Bergman, durumla yakından ilgilenip Wigand'ı programında konuk etmek istiyor. Fakat kapitalist düzenin sivri çarkları ve medya dünyasının menfaatleri el ele veriyor ve hiç hesapta olmayan olaylar yaşanmaya başlıyor.

Yaşanmış bir yolsuzluk öyküsünü beyazperdeye taşıyan Köstebek, sağlığını en fazla tehdit eden sigara endüstrisine karşı yapılmış en çok ses getirmiş muhalif filmlerden biri. Köstebek'in giriş sahnesinde İran'a gidip radikal bir İslamcı örgütün lideriyle silahlar altında bir röportaj gerçekleştiren "60. Dakika"nın sunucusu Mike Wallace, söze "Siz terörist misiniz?" diye söze başlayacak kadar "cesur" bir gazeteci. Sigaracıların işten kovduğu Wigand ise durumu eşine söylediğinde "Üzülme canım" sözü yerine "Araç ve ev taksitlerimizi kim ödeyecek" cevabını alan, Kapitalist yaşam tarzının o güne dek kaymağını, o gün ise yumruğunu yiyen, "yalnız" bir adam. Kovulduğu şirketten tekrar tekrar uyarılar alan Dr. Wigand, tehdide, şantaja maruz kalıyor. Gizlilik anlaşmaları var ama işten kovduktan sonra anlaşmaya ek bir madde daha ekliyorlar. Bildiklerini açıklamamasından deli gibi korkuyorlar. O, Doktorun deyimiyle "kimin elinde kalırsa patlayacak olan bir bomba." Golf oynarken bodyguard gönderip taciz ediyorlar. Taşındığı yeni evinde ilk akşamdan başlayan telefon aramaları, bilgisayarına gelen ölüm mesajları, posta kutusuna bırakılan kurşunlardan "illallah" diyen Wigand, kendisini aslında başka bir konu için arayan 60 Dakika'nın yapımcısı Jeffrey Wigand'e, sigara işinde dönen numaraları anlatmaya başlıyor. Doğal nikotinin dozunun artırıldığını, bunun da bağımlılığı zirve yaptırdığını anlatıyor. Nikotinin etkisini artıran bir bileşen yüzünden şirketle ters düştüğünü, akciğer kanserine neden olan bu maddenin kullanımına karşı olduğu için durumu yönetime anlattığını ancak bileşenin çıkartılması durumunda sigara satışlarının düşeceği gerekçesiyle işten atıldığını bir bir anlatıyor. Sigaracılar, doktorun gazeteci ile görüşmelerinden haberdarlar. Tehditlerin dozunu artırıyorlar. Önceden yaptığı anlaşmalar elini kolunu bağlıyor ama kendisinden yana olan avukatlar bir yolunu buluyor. Dr. Vaygen, Kentucky Eyaletinde yaşıyor. Avukatların, Mississippi Eyaletine gidip hukuki bir bağlayıcılığı olmayan "halk mahkemesi"nde ifade verme teklifini kabul ediyor. Ama sigaracılar Kentucky Mahkemesinden doktoru susturma kararı çıkartıyorlar. Eğer

Mississippi'de ifade verirse Kentucky'ye girer girmez tutuklanıp hapse atılacak. Doktor kararlı. Eşi, çocuklarını alıp evi terk ediyor. Ama yılmıyor. Mahkemede, sigaradaki nikotinin beyni uyuşturan bir özelliği olduğunu anlatıyor. Böylece önceden imzaladığı gizlilik sözleşmesinin toplumun çıkarları şerhiyle bozulmasını ve TV'ye vereceği röportaj sonrası hapsi boylamayı umuyor. Ancak unuttukları bir şey var: TV kanalının sigaracılarla ilişkileri... Dr. Wigand'ın hayatını mahvetmek pahasına 60 Dakika'ya verdiği röportaj, kanal yönetiminin sansürüne takılıyor. Ortaya çıkıyor ki, CBS Kanalı hisselerini satışa çıkaracaktır. Eğer sigaracılar tarafından kanala bir dava açılırsa borsada hisse değerleri dip yapacak. 60 Dakika ekibi direnince, Kanal yönetimi röportaj kasetini makaslamaya karar veriyor. Yayınlanan bölüm suya sabun dokunmayan bir parça oluyor...

Sigaracılar suya sabuna dokunmayan bu röportajın dahi etkisini sifıra indirmek için ellerinden geleni arkalarına koymuyorlar. Doktorun hayatındaki her şeyi didikliyorlar. 500 sayfalık bir rapor, TV'lerin ana haber bültenlerine konu oluyor. Aldığı kırmızı ışık cezası, ödemediği faturalar, geçmişte yaşadığı flörtlere kadar her şey. Amaçları doktoru kamuoyu nezdinde yalancı konumuna düşürmek. Yalancı konumuna düşen doktor, dünyanın en önemli bilgilerini bile açıklasa kamuoyu nezdinde beş para etmeyecek. Sigaracıların yaptıkları da tam olarak bu oluyor. Dr. Wigand'ı tam bir yalnızlığın içine sürüklüyorlar. 60 Dakika'nın yapımcısı Bergman dışında hiçbir arkadaşı kalmıyor. Umudunu yitiriyor. "Neden beni bu işe sürükledin?" diye isyan ediyor. "Çünkü sen anlatmak istiyordun." yanıtını alıyor. "Ama rayları sen yağladın" diye kızıyor. Sigaracıların ana binasına bakan bir otel odasında oda kiralyor. 10. Kat hukuk bölümü. Yapımcıya diyor ki, "Orada benim hayatımı mahvediyorlar." Adam mahvoluyor. Saçları birkaç günde beyazlıyor. Psikolojisi mahvoluyor. Filmin harikulade müzikleri, Doktorun çaresizliğini, dramını izleyicilerin zihninde kalıcı kılıyor.

Doktor bir dramın içinde savruladursun yapımcısı Bergman boş durmuyor. Kanal yönetimiyle köprüleri atan Bergman, başka kanal ve gazetelere durumu ifşa ediyor. Washington Post'un ilk sayfasında, CBS'nin 60 Dakika'yı sansürlediğine dair bir haber ve onu bütünleyen bir yazı yayımlanıyor. Ortalık karışıyor ve CBS kanalı röportajı yayımlamak zorunda kalıyor. Yapımcı ve doktor kazanıyor, sigaracılar kaybediyor. Görünürde böyle ama yapımcı şok bir karar alarak istifa ediyor. Çünkü bir kere güvenini yitirmiştir. Bundan sonraki işlerde kaynağına ne diyecektir: "Bana



Kovulduğu sigara şirketinden uyarılar alan Dr. Wigand, tehdide, şantaja maruz kalıyor. Bildiklerini açıklamamasından deli gibi korkuyorlar. O, Doktorun deyimiyle "kimin elinde kalırsa patlayacak olan bir bomba." Golf oynarken bodyguard gönderip taciz ediyorlar. Taşındığı yeni evinde ilk akşamdan başlayan telefon aramaları, bilgisayarına gelen ölüm mesajları, posta kutusuna bırakılan kurşunlardan "illallah" diyen Wigand, 60 Dakika programının yapımcısı Jeffrey Wigand'e, sigara işinde dönen numaraları anlatmaya başlıyor...

güven, seni belki yüzüstü bırakmam" mı? Doktor da kazanamıyor. "Küçük zaferi" mahvolmuş yaşamını kurtarmaya yetmiyor. Ailesinden uzakta yaşamını sürdürmek zorunda kalıyor. Sigaracılar ise bugün bile milyarlarca insanın "tüketim desteği" sayesinde gemilerini yürütmeye devam ediyorlar.